

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה

The Proverbial “Four Sons” and how they got to our Seder Table

(1) שמות יב:הו-כז

כה וְהָיָה כִּי־תֵבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִתֵּן ה' לָכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת: כו וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֵלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם: כז וְאָמַרְתֶּם זָבַח־פֶּסַח הוּא לָה' אֲשֶׁר פָּסַח עַל־בְּתֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת־מִצְרַיִם וְאֶת־בְּתֵינֵנוּ הִצִּיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּ:

And it shall come to pass, when your children shall say to you, **What do you mean by this service?** That you shall say, *It is the sacrifice of the Lord's Passover, who passed over the houses of the people of Israel in Egypt, when he struck the Egyptians, and saved our houses.* And the people bowed their heads and worshipped.

(2) שמות יג:ח

וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֶבְרַת זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם:

And you shall tell your son in that day, saying,

This is done because of that which the Lord did to me when I came forth out of Egypt.

(3) שמות יג:יד

וְהָיָה כִּי־יִשְׁאֶלְךָ בִּנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה־זֹּאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים:

And it shall be when your son asks you in time to come, saying, **What is this?** that you shall say to him, *By strength of hand the Lord brought us out from Egypt, from the house of slavery;*

(4) דברים ו:כ-כה

כ כִּי־יִשְׁאֶלְךָ בִּנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה הָעֲדוֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵינוּ אֲתֶכֶם: כא וְאָמַרְתָּ לְבִנְךָ עַבְדִּים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם וַיֹּצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה: כב וַיִּתֵּן ה' אוֹתוֹת וּמִוֹפְתִים גְּדוֹלִים וְרַעִים וּבְמִצְרַיִם בְּפָרְעָה וּבְכָל־בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ: כג וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא אֶתְנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאֲבוֹתֵינוּ: כד וַיִּצְוֵנוּ ה' לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת־ה' אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל־הַיָּמִים לְחַיֵּתָנוּ כִּי־יִוֹם הַזֶּה: כה וְצִדְקָה תַּהֲיֶה־לָּנוּ כִּי־נִשְׁמָר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוֹת הַזֹּאת לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ:

And when your son asks you in time to come, saying, **What do the testimonies, and the statutes, and the judgments, mean, which the Lord our God has commanded you?** Then you shall say to your son, *We were Pharaoh's slaves in Egypt; and the Lord brought us out of Egypt with a mighty hand; And the Lord showed signs and wonders, great and grievous, upon Egypt, upon Pharaoh, and upon all his household, before our eyes; And he brought us out from there, that he might bring us in, to give us the land which he swore to our fathers. And the Lord commanded us to do all these statutes, to fear the Lord our God, for our good always, that he might preserve us alive, as it is at this day. And it shall be accounted virtue in us, if we take care to do all these commandments before the Lord our God, as he has commanded us.*

5) מכילתא פ' בא

נמצאת אומר ארבעה בנים הם אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול
חכם מה הוא אומר מה העדות החקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקינו אותנו
 אף אתה פתח לו בהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.
רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם לכם ולא לו
 ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעיקר
 אף אתה הקהה את שיניו ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים לי ולא לך אלו היית שם לא היית נגאל.
תם מה הוא אומר מה זאת, ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים.
ושאינו יודע לשאול את פתח לו שנא' והגדת לבנך ביום ההוא וגו'.

6) מהגדת הרמב"ם

ברוך המקום שנתן תורה לישראל עמו, ברוך הוא,
כנגד ארבעה בנים דברה תורה, אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול.
חכם מה הוא אומר: מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם,
 אף אתה אמור לו בהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.
רשע מה הוא אומר: מה העבודה הזאת לכם, לכם ולא לו,
 ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר,
 אף אתה הקהה את שיניו ואמור לו
 בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, לי ולא לו, ואילו היה שם לא היה נגאל.
תם מה הוא אומר: מה זאת, ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים.
ושאינו יודע לשאול את פתח לו, שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים

7) ירושלמי פסחים י:ד

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה בן חכם בן רשע בן טיפש בן שאינו יודע לשאול.
בן חכם מהו אומר מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקינו אותנו
 אף אתה אמור לו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים.
בן רשע מהו אומר מה העבודה הזאת לכם מה הטורח הזה שאתם מטריחין עלינו בכל שנה ושנה
 מכיון שהוציא את עצמו מן הכלל אף אתה אמור לו בעבור זה עשה ה' לי עשה לאותו האיש
 לא עשה. אילו היה אותן האיש במצרים לא היה ראוי להגאל משם לעולם.
טיפש מה אומר מה זאת אף את למדו הלכות הפסח שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן
 שלא יהא עומד מחבורה זו ונכנס לחבורה אחרת.
בן שאינו יודע לשאול את פתח לו תחילה

תורה	הגדה	ירושלמי	תאורם
---	חכם, רשע, תם, שא"ל	בן חכם, בן רשע, בן טפש, בן שא"ל	שאלת החכם
מה העדות... אתכם	מה העדות... אתכם	מה העדות... אותנו	תשובה לחכם
עבדים היינו...	הלכות הפסח	בחזק יד הוציאנו	שאלת הרשע
מה העבודה הזאת לכם	מה העבודה הזאת לכם	מה העבודה הזאת לכם	תשובה לרשע
ואמרתם זבח פסח (?)	לכם ולא לו... אלו היה שם לא היה נגאל	מה הטורח הזה... אילו היה אותו האיש במצרים לא היה ראוי להגאל	שאלת התם
מה זאת	מה זאת	מה זאת	תשובה לתם
בחזק יד...	בחזק יד...	למדו הלכות הפסח שאין מפטירין...	שא"ל
---	---	---	תשובת שא"ל
בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים	את פתח לו שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים	את פתח לו תחילה	